

Motion till riksdagen 2025/26:1701

av Staffan Eklöf (SD)

Kartläggning och löpande uppföljning av offentlighetsprincipen och dess tillämpning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en kartläggning av status för offentlighetsprincipen och dess tillämpning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över på vilket sätt en myndighet skulle kunna ges i särskilt uppdrag att löpande följa regelutvecklingen och tillämpningen systematiskt inom området öppenhet och insyn och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Offentlighetsprincipen är en central princip för den svenska demokratin. Det är viktigt att följa utvecklingen och försvara offentlighetsprincipen. På senare tid har flera ändringar skett som kan ha påverkat offentlighetsprincipens funktion. Dels har den svenska lagstiftningen som styr handlingars tillgänglighet för medborgarna ändrats flera gånger sedan EU-inträdet. Andra regeländringar har gjorts för att skydda den personliga integriteten. EU-rätten har fått en annan status i förhållande till svensk rätt.

Dels har förhållanden i samhället ändrats på ett sätt som kan påverka tillämpningen av reglerna för handlingars öppenhet och tillgänglighet på olika sätt. Mängden internationella avtal har ökat och internationella dokument i myndigheters ägo har ökat. I kombination med ökad sekretess för sådant material i svenska regler minskar insynen. Den totala mängden information har ökat. Flera funktioner som tidigare endast utfördes av myndigheter utförs nu av företag. I vissa sammanhang används mycket breda hemligstämplingar, trots att öppenhet är tänkt att vara utgångspunkten för prövningar av allmänhetens tillgång till handlingar. Kommunikationen hos politiska beslutsfattare har professionaliserats, något som gör det svårare för media och medborgare att granska

dem. Slutligen har flera fall funnits de senaste åren, på olika nivåer, där man kan miss-tänka att partipolitiska hänsyn har vägts in vid sekretessbedömningar.

Det är angeläget att en kartläggning görs av hur offentlighetsprincipen och dess tillämpning står sig idag. Har vi lika mycket öppenhet och insyn som tidigare? På vilket sätt har den ändrat sig?

Som de senaste årtiondena har visat kan mycket förändra sig. Tidningen Utgivarna visade också att 40 % av överklagade hemligstämplingar i ärenden om utlämnande av handlingar bedömdes som felaktiga och ändrades i förvaltningsdomstolarna. Tillämpningen av sekretessreglerna bör alltså följas. Det finns ett behov av att en myndighet får i särskilt uppdrag att löpande följa regelutvecklingen och tillämpningen systematiskt inom området öppenhet och insyn.

Staffan Eklöf (SD)